

בעבירה, ובגמרא דילן לא אדכרו הא התם כלל משום דלא משכחת לה, דסברי לה כדאמרינן בפרק אלו נערות (כתובות ל' ב') דמכי לעסיה בפומיה קנייה דלאו בר אהדורי הוא ואין לנגזל אלא דמים, ותו ליכא בשעת הנאת גרונו ומעיו דעביד מצוה לא משום לכם ולא משום מצוה הבאה בעבירה כדפרישנא לעיל גבי לולב וסוכה, ולא משכחת לה נמי במצה שאולה, דשאולה כה"ג במידי דלא הדר בעינא הלואה היא וממונו של לוח גמור הוא ולכם קרינא ביה, ולא משכחת לה אלא במעשר שני ואלויבא דרבי מאיר, דהכא כיון דברשות הוא אוכל ומשלחן גבוה קא זכי בדין ליכא למימר דקנייה בלעיסה דכי איתיה דגבוה הוא ולא קרינא ביה לכם לרבי מאיר משא"כ בטבל ותרומה וכיוצא בו וזה מבואר, ולרבנן ליכא למדרש לחם לחם משום לכם אבל דרשי ליה למילי אחרוני טובא כדאיתא התם.

6. מהר"ם חלאווה על פסחים - דף לח/א

או דלמא הואיל ולא קרא עליה שם נפיק השתא נמי נפיק. והא דמספקא לי' אי אמרי' הואיל ולעיל גבי דמאי אמרי' אי בעי מפקר להו לנכסיה שאני התם דאי בעי למעבד השתא הרי בידיה הוא וכדאמרי' נמי בעלמא אי בעי מתשיל עליה. אבל הכא מדינא ליכא למימר הכי דלא אשכחן בשום דוכתי דנימא הואיל ולא עשה מה שעשה. ובביכורים נמי לא אמרי' הואיל ולא קרא עליהן שם. אלא דהכא משום דאשכחן חלה ותרומה שהכהנים יוצאים בהן הוא דבעי למימר הכי וכמו שפירשו ז"ל:

7. שערים מצויינים בהלכה

וענין השמירה לשם מצות מצוה אינה כמו שאר מצות דצריכין להתכוין לשמה, כגון שזירת ציצית וכתובת סת"ם וכתובת גט, דהתם הפירוש לשמה היינו באופן חיובי, דעצם המעשה והפעולה שהוא עושה הוא לשם אותה המצוה, משא"כ הכא במצה הוא באופן שלילי, כלומר שישמור שלא יבא לידי חימוץ לשם מצות מצוה, שכן מבואר מדברי רש"י "כל שימור שאתה משמרה שלא תחמיץ התכוין לשם מצה של מצוה", וכ"כ הרמב"ם (חומ"צ פ"ה ה"ח וה"ט) "ושמרתם את המצות" כלומר הזהירו במצה ושמרו אותה מכל צד חימוץ. וכן מבואר מדברי ר' חננאל לקמן (מ.). וראיתי במנ"ח שמשמע מדבריו דמצה וגט דומין לענין לשמה. וע"ע מה שהארכנו במס' גיטין (כג. ד"ה עכו"ם ארעתי) שיש מחלוקת הפוסקים אי מצה דומה לגט.

8. שולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות פסח סימן תנג סעיף יד

אין אדם יוצא ידי חובתו אלא במצה ששמרה ישראל מחימוץ לשם הפסח שנאמר ושמרתם את המצות שישמרנה ישראל לשם מצות מצה ויש אומרים לשם מצות בערב תאכלו מצות ויש אומרים לשם מצות שבעת ימים תאכלו מצות דהיינו שאם שמרה לשם מצה שיאכלנה בז' ימי הפסח יוצא בה וכן עיקר:

9. שולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות פסח סימן תנג סעיף טו

ומהו שימור זה האמור בתורה הוא כשרואה אותה קרובה לבא לידי חימוץ ישמרנה וישתדל בה שלא תחמיץ כגון מתחלת לישתה ואילך שכבר באו עליה מים והיא קרובה להחמיץ אם לא ימהר להתעסק בה בידיים בלישתה ועריכתה ואפייתה צריך ישראל בן דעת להתעסק בעסקים הללו לשם מצה אבל לא נכרי ולא חרש שוטה וקטן כמו שיתבאר בס"ת"ס...

10. שולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות פסח סימן תנג סעיף יט

וכל זה בשעת הדחק אבל שלא בשעת הדחק ישראל קדושים ונוהגין להחמיר אפילו במצות של כל ימי הפסח לשמור אותם משעת טחינה ואילך ולא ליקח קמח מן השוק אפילו בדרך המותר בשעת הדחק. אבל החטים של מצת מצוה טוב להחמיר אם אפשר לשמרם משעת קצירה ואילך שלא יפלו עליהם מים לפי שיש אומרים שמדברי סופרים אין אדם יוצא ידי חובתו בפסח אלא במצה ששמרה ישראל מחימוץ מתחילת שעה שהיתה ראויה לבא לידי חימוץ דהיינו מיד בתלישת השבלים מהמחומר שאז אם היו נופלים עליהם מים היו מחמיצין (אבל בעודם במחומר אינם באים לידי חימוץ אם הם צריכים לקרקע כמו שנתבאר בס"ת"ס):

11. ביאור הלכה סימן תס ד"ה * אין לשיין

* אין לשיין וכו' - ... והנה מה דצריכין שימור לשם מצה דוקא בלישה ואפיה [וליש פוסקים גם בטחינה] אם הוא דאורייתא או דרבנן יש מחלוקת בזה בין הפוסקים בב"ח משמע לכאורה שהוא רק מדרבנן וכ"כ בחק יעקב שהוא רק אסמכתא אקרא דזשמרתם את המצות והפר"ח הסכים שהוא מדאורייתא. ... הרי מוכח בהדיא שהוא דרשה גמורה דבעינן שימור לשם מצה אלא דמה דמצריך רבא שימור יתירה משעת קצירה ואילך לשם מצה הוא רק מדרבנן ולכתחלה וכן הסכימו הרבה מהראשונים עיין בחידושי ריטב"א על פסחים ובסמ"ג לאוין ע"ט **אבל עכ"פ מלישה ואילך עד אחר אפיה בודאי לעיכובא הוא מן התורה ואפילו בדיעבד ... עוד כתב דהך לשמה יראה דיוציא בפה ובדיעבד סגי במחשבה** וזה בלישה ואפיה דמצה משום דסתמא לשמה משא"כ בטחינה וקצירה צ"ע עכ"ל **והנה מדבריו נראה דאם לא חשב הישראל בשעת לישה ואפיה לשם מצה אפילו בדיעבד אינו יוצא בה** וכן משמע מרש"י דף ל"ח אהא דאיתא שם חלות תודה אם עשאן לעצמן אין יוצאין בהן ידי חובתן בפסח משום דכתיב ושמרתם את המצות מצה המשתמרת לשם מצה יצתה זו שאינה משתמרת לשם מצה אלא לשם זבח ופירש"י ושמרתם וכו' לשם מצה כל שימור שאתה משמרה התכוין לשם מצה של מצוה ומשמע מלשונן דסתמא לא מהני ואינו דומה למאי דקי"ל לגבי קדשים דסתמא לשמה קאי משום דהקדישו מתחלה לשם עולה או שלמים ומשו"ה תלינן דבעת העבודה עומד ג"כ לשם זה משא"כ בעניננו אמנם בחידושי הריטב"א לפסחים מצאתי שכתב דאם לש ישראל להעיסה כיון דכל דקעביד לפסח קעביד זהו כפירש לשם מצוה ודוקא בשעת לישה דסתמא קיימא להכי אבל שימור דקצירה שאין סתם קצירה לכך צריך שיזכור לשם מצוה כדאמר רבא ובעכו"ם שאין לו חלק במצוה אפילו בשעת לישה לא עביד לשם מצוה וה"ה לענין חש"ו ע"ש. הא קמן דס"ל דבישראל גדול סתמא לשמה קאי [וקצת תימה מי עדיף זה מכתבת ס"ת באזכרותיהן דסתמא שלא לשמה כדאיתא בהניזקין וגם בדף מ"ה ע"ב ורשב"ג עיבוד לשמן וכו' עיין שם היטב] וצ"ע:

12. ביאור הלכה סימן תס ד"ה * וקטן - עיין

וקטן - עיין במ"ב מה שכתבנו אודות הטעות שמניחין לקטן ליתן מים לתוך הקמח. ויותר מזה יש טעות נתפשט לאיזה אנשים שקונים קמח שמורה לאפיית מצותיהם וגם הם מניחים לקטנים ליתן מים לתוך הקמח וכמה טועין הם שחושבין שכיון שקמח הוא מחטים ששמרו מעת הקצירה יצאו בזה ידי הכל וטעות גדול הוא שבכל אופן הוא העיקר הלישה והאפיה וע"כ צריך שיהיה בזה כל מעשיהן היינו הנתינת מים לתוך הקמח והלישה והעריכה [וי"א דגם הניקור] והאפיה ע"י גדולים ויהיה הכל בפירוש לשם מצת מצוה וא"צ שיאמרו בכל מצה ומצה אלא יאמר כל אחד מה שיעשה היום בענין מצה זו יהיה הכל לשם מצות מצה. וזכורנו בימי נעורי היה המנהג בישראל שבעת אפיית מצות בעל המצות היה אומר וחוזר להעוסקים כמה פעמים שיזכרו שהיא מצת מצוה ועכשיו בימינו נתרופף המנהג הזה מפני שכמה מדקדקים ליקח מצה שמורה לילי הסדר והמצה שמורה נאפה בכל מיני הידור מפני שע"פ רוב לוקחין אותם מרב העיר או משארי ת"ח וע"כ אין מדקדקין בסתם מצות אבל באמת יצא שכרנו בהפסדנו מפני שסוף סוף רוב העולם אין לוקחין מצה שמורה ויוציאין בסתם מצה וכשקטנים עוסקין בעניני לישה ובעריכה וכה"ג אין יוצאין ידי מצה וא"כ יותר טוב היה המנהג שלפנים שהיה הבעה"ב עונה ואומר מצת מצוה לפני הכל שזהו כעומד ע"ג ויוצא עכ"פ לדעה שניה:

13. מנחת חינוך מצוה י: ב

הנה חלות תודה אם עשאן למכור בשוק יוצאין וע"ש בש"ס ור"מ דכל לשוק אמלוכי אמליך אמר אי מזדבן מזדבן וא"ל איפוק בהו אנא ולכאורה קשה כיון דמדאורייתא א"י אם אינה משתמרת לשם מצה וכמש"ל א"כ היאך יוצא בה הא עכצ"ל **אם אוכלן לשם מצה הוברר הדבר למפרע דנשמר לשם מצה ובאמת פסקינן בכ"מ א"ב בדאורייתא ...**

14. שו"ת עונג יום טוב סימן ב

...וכ"ז הוא לרבה דאמר הטעם משום שאינו משתמרת אלא לשם זבח דלדידי' מהני אם שימר לשם זבח ולשם מצה כמו שפירש"י ז"ל ולהכי לא שייך בזה חשש ברירה. אבל לרב יוסף דאמר הטעם דבעינן שימור לשם מצה הנאכלת לשבעה ופרש"י שם דלדידי' לא מהני אם שימר לשם זבח ולשם מצה דזבח מתאכל ליום ולילה ומצה בעינן שיהא ראוי לשבעה. א"כ קשה אמאי אם עשאן למכור יוצא בהם משום דאמר אי לא מזדבנא איפוק בי' אנא הא אין ברירה ולא הוי שימור לשם מצה הראוי לשבעה. **אבל לפי מש"כ א"ש דכיון דשימור אינו בגדר יחוד ולא בעינן ליחד עיסה לשם מצה רק שיהא כוונתו שמשמרהו שלא תחמיץ בכדי שתהא ראוי' למצה הנאכלת לשבעה ולא איכפת לן אי מייחזתה לשם מצה ולשם דבר אחר והוי רק בגדר כוונה. ולא איכפת לן בחשש ברירה דמ"מ האי גברא איכוון לשם שימור דמצה אי לא מזדבני. דדוקא דבר שצריך ליחידו לאיזה דבר שייך א"ב.** אבל בדבר שהוא רק בגדר כוונה הוי כוונה אף על גב דאין ברירה דכמו שאין שייך תנאי בדבר שהוא בגדר כוונה כן אין שייך בו חשש ברירה. ושימור דמצה בגדר כוונה הוא שמשמרה מחימוץ כדי שתהא ראוי' למצה הראוי' לז':